

Medailonky oceněných počinů:

V kategorii *obnova památky/restaurování* (hodnotící příkladné a zdařilé restaurování kulturní památky či její části, výtvarného díla, uměleckořemeslného díla apod.) získal ocenění Petr Vsetečka a statutární město Zlín za obnovu Památníku Tomáše Bati. Tento památník je jednou z nejvýznačnějších veřejných budov z konstruktivistického období meziválečného rozvoje města Zlína. Jedinečná obnova v roce 2018 objektu navrátila původní vzhled. Stavba vznikla v roce 1933 podle projektu Františka Lydie Gahury jako památník podnikatele Tomáše Bati, který tragicky zahynul při letecké havárii. Interiér byl proto koncipován jako komemorativní prostor, včetně vystavení letadla Junkers, jež se podnikateli stalo osudným. V pozdějších letech nesl objekt označení Dům umění a sloužil pro potřeby galerie a filharmonie. Během kompletní stavební obnovy památníku v roce 2018 došlo k odstranění pozdějších přístaveb i vestaveb. Bylo obnoveno původní schodiště a provedeny restaurátorské i stavební obnovy dochovaných původních konstrukcí a povrchů, mj. podlah a omítek či ocelových rámců fasády. V interiéru se opět uplatňuje původní barevnost – červené podlahy, bílé stropy a modré svislé konstrukce. Chybějící fasádní skla byla vyrobena a doplněna podle původních tabulí. Obnova navrátila jedinečné stavbě města Zlína nejen původní vzhled, ale i komemorativní využití. Do interiéru se proto také navrátila maketa letounu Junkers F13.

Cenou v kategorii *objev/nález roku* (hodnotící významný nález, objev do té doby neznámého objektu či předmětu, archeologický objev, autorské určení díla apod.) byla oceněna Římskokatolická farnost Těrlicko a restaurátorky Romana Balcarová a Lenka Helfertová za objev pozdně gotické deskové malby Madony z Těrlicka. Unikátní malba byla odkryta při restaurátorském průzkumu uctívaného obrazu Panny Marie s Ježíškem z kostela sv. Vavřince v Těrlicku-Kostelci. Ukázalo se, že pod mladšími přemalbami a textilními, kovovými a papírovými aplikacemi se na dřevěné desce dochovala souvislá vrstva vysoce kvalitní pozdně gotické temperové malby z doby kolem roku 1500, kterou lze považovat za dílo z okruhu vratislavského malíře a řezbáře Jakoba Beinharta. V návaznosti na toto zjištění pak během restaurátorského zásahu v letech 2015–2018 z jednoho uměleckého díla vznikly obrazy dva. Stěžejním úkolem bylo náročné zpevnování silně poškozené dřevěné podložky gotické malby. Po celoplošném odkryvu mladších přemalb a zlacení byla zrestaurována také gotická malba. Novověké aplikace byly umístěny na novou desku, jež je kopií dřevěné středověké podložky s barevnou vrstvou malby z 19. století. Tento obraz po obnově opět zdobí interiér kostela v Těrlicku-Kostelci. Objev významně prohlubuje znalosti o umění daného období na našem území, zcela ojedinělá byla i koncepce restaurování.

V kategorii *prezentace hodnot* (v níž jsou hodnoceny výstavy, nové instalace, publikace, mediální odborná prezentace apod.) získala ocenění skupina odborníků a přátel, zastoupená Filipem Šrámkem, Karlem Zámeckým – Pružným, Milanem Sýkorou, Jitkou Kosovou, Jarynem Barokem a Petrem Kokou, za projekt *Historie v terénu – Litvínovsko*. V jeho rámci se skupina od roku 2015 věnuje vysoce poučené prezentaci historických zajímavostí. Informace široké veřejnosti zprostředkovává za pomoci videí z terénu i počítačové animace. Projekt v sobě spojuje prezentaci, popularizaci a šíření povědomí o významu historie v oblasti postižené poválečným odsunem původních německých obyvatel; těm současným pak pomáhá nacházet cestu k minulosti regionu i ke kulturnímu dědictví. Prostřednictvím ryze soudobých a aktuálních informačních kanálů, jako je facebook a youtube, přibližuje komplexní problematiku stavebně-historických souvislostí zajímavou a přístupnou formou. K populárním aktivitám patří

zejména seriál Hrady, zámky a tvrze na českém severozápadu, který nabízí vizualizace zaniklé podoby těchto památek. Takto byly prezentovány například hrady Skalka, Košťálov, Hněvín, Kalich či Oltářík. Stejnou cestou se vydal i seriál o krušnohorských hradech a zříceninách, který mj. obsáhl hrady Hasištejn, Jezeří a Rýzmburk u Oseka.

V kategorii *záchrana památky* (posuzující záchranu kulturního dědictví například nezištnou iniciativou, koupí, mobilizací dobrovolníků apod.) bylo oceněno město Úpice za záchranu Dřevěnky v Úpici. Roubená stavba s čp. 92 byla na počátku 21. století ve zcela havarijním stavu a zdálo se, že její zkáza je neodvratná. Po devíti letech náročné komplexní obnovy však byla v roce 2018 slavnostně otevřena pro veřejnost. Objekt je jedním z nejstarších a největších českých maloměstských dřevěných domů, navíc se dochoval v relativní úplnosti a autentičnosti z doby výstavby na začátku 17. století. Dům je národní kulturní památkou, několik desetiletí však chátral. Obrat přišel s rokem 2007, kdy jej převzalo město Úpice. Celková obnova byla připravena jako záchrana poslední podoby památky, která je výsledkem kontinuálního staletého vývoje až do 20. století. V letech 2009–2012 byly obnoveny roubené konstrukce vnějšího pláště a povalové a trámové stropy, dodržen byl způsob opracování prvků v různých obdobích. Původní vápenné nátěry se podařilo obnovit jen v interiérech; v exteriéru to nebylo kvůli nátěrům motorovým olejem prováděným v 70. letech 20. století možné. Díky finančním prostředkům z IROP byla v letech 2017–2018 náročná obnova zdárně dokončena. V Dřevěnce vznikla zážitková expozice skanzenového typu, ale také víceúčelová společenská místnost nebo expozice věnovaná provedené obnově.

Osobností památkové péče se stal akademický sochař Andrej Šumbera za celoživotní dílo, péči o movité kulturní dědictví ze sbírek hradů, zámků a muzeí, jmenovitě pak za záchranu románské zlatnické památky, relikviáře sv. Maura. Andrej Šumbera (narozen 29. srpna 1955) je zlatníkem, sochařem a restaurátorem. Vystudoval střední školu průmyslovou v Jablonci nad Nisou a následně Vysokou uměleckoprůmyslovou školu v Praze, kde se specializoval na kov a šperk. Byl žákem ak. soch. Aleny Novákové, s níž se od roku 1992 věnoval restaurování relikviáře sv. Maura, považovaného za druhou nejceněnější movitou památku v České republice (po korunovačních klenotech). Restaurátorské práce dokončil po smrti Aleny Novákové v roce 2002, nadále však o relikviář pečuje v rámci každoročních pravidelných prohlídek. Neúnavně se věnuje také propagaci relikviáře u nás i v zahraničí. Vytvořil webové stránky www.svatymaur.cz, které jsou pro odborníky a veřejnost významným pramenem poznání, a podílí se na přípravě a tvorbě nové interaktivní muzejně-galerijní expozice relikviáře sv. Maura v bečovském horním zámku. Vedle toho má Andrej Šumbera za sebou řadu dalších významných restaurátorských počínů – mezi nejvýznamnější patří průzkum a restaurování sbírek Klenotnice a českých korunovačních klenotů.

Zvláštní ocenění generální ředitelky NPÚ získala městská část Praha 7 za celkovou obnovu vodárenské věže na Letné v Praze. Věž z roku 1888 prošla díky obnově v roce 2018 významnou proměnou. Stavba představuje vynikající neorenesanční architekturu s vysoce kvalitními uměleckými a uměleckořemeslnými součástmi. Původnímu účelu sloužila do roku 1913, později zde byly byty a od roku 1976 Dům dětí a mládeže. Věž nikdy nebyla zásadně přestavěna, a zachovala si tak svou dokumentační historickou hodnotu. Hlavním přínosem rekonstrukce byla oprava fasád poškozených jak absencí údržby, tak působením předchozích nevhodných nátěrů. Předcházel jí pečlivý průzkum a zahrnovala i restaurátorskou obnovu reliéfní výzdoby a barevnosti. V interiéru byla

pro přemíru novodobých úprav možná volnější tvorba, ovšem s tím, že byly velice pietně opravovány či rekonstruovány veškeré původní prvky jako schodiště či nečekaně nalezená dekorativní výmalba. Při všech pracích se postupovalo velmi šetrně a přípravě i realizaci stavby byla věnována zvýšená pozornost všech zúčastněných spolupracujících subjektů. Obnovený objekt se stal opět reprezentativní dominantou čtvrti. Specifická dispozice interiéru nepředstavuje snadno využitelný prostor, přesto zde po rekonstrukci našla své zázemí řada volnočasových subjektů.

Zvláštní ocenění generální ředitelky NPÚ získala rovněž obec Štědrá za obnovu zámku Štědrá. Obec získala objekt do svého majetku koncem roku 2011 a přes omezené rozpočtové možnosti neprodleně zahájila jeho komplexní obnovu. Zámek se v té době nacházel ve velmi špatném stavu – po degradujících úpravách z 2. poloviny 20. století nechal soukromý majitel budovy od 90. let chátrat, byla narušena statika, středový rizalit jižního průčelí se zřítíl. Během obnovy, probíhající za finanční podpory Ministerstva kultury a Karlovarského kraje, byl zámek staticky zajištěn a zřícený rizalit nově vyžděn. Interiéru byla navrácena historická dispozice, důraz byl kladen na zachování původních konstrukcí a prvků včetně podlah či historické výmalby stěn. Průzkum nečekaně odhalil původní zámeckou kapli, která je postupně obnovována. Památku, již po dlouhých letech chátrání hrozil zánik, se tak podařilo zachránit. Zámek zároveň nachází nové využití a nyní je již jisté, že zůstane zachován i pro další generace. Význam akce umocňuje skutečnost, že v karlovarském regionu byl v souvislosti s vysídlením původního obyvatelstva v 2. polovině 20. století zájem o památkové hodnoty dlouho mizivý a ani v současnosti není situace jednoduchá.

Zvláštní ocenění generální ředitelky NPÚ získalo dále město Jaroměř za obnovu mostu Dr. Miroslava Tyrše v Jaroměři. Obnova v roce 2018 navrátila silničnímu mostu z období první republiky plně funkčnost a zároveň umožnila zachovat jeho charakteristické konstrukční vlastnosti a vzhled; to vše za příkladné spolupráce investora, projektanta, stavebních firem a památkové péče. Obloukový železobetonový most z roku 1932 byl do počátku 80. let hlavním mostem, který převáděl přes řeku Labe veškerou tranzitní i místní dopravu. Původnímu účelu slouží dodnes, nyní však především pro dopravu místní. Město Jaroměř provedlo kompletní obnovu mostu, jejímž cílem bylo udržet stavbu v provozuschopném stavu, napravit silná poškození nosné konstrukce, opatřit mostní těleso kvalitními izolacemi a obnovit veškeré původní povrchy včetně dláždění vozovky a chodníků podle dostupných dokumentů z doby výstavby mostu. Obnova, již předcházela kvalitní předprojektová příprava, všechny tyto cíle splnila a most se díky ní velmi přiblížil předpokládané původní podobě. Jedná se o pozitivní příklad toho, že historické mostní železobetonové konstrukce lze v řadě případů úspěšně obnovit. Významná je i skutečnost, že celá částka 19,3 milionu Kč byla hrazena z rozpočtu města Jaroměře.

Cenu veřejnosti *Památky děkují* získalo město Polička a restaurátoři Petr Gläser a Renata Poláková-Tauchmanová za restaurování mariánského sloupu v Poličce. Tento mariánský sloup se řadí k nejcennějším památkám svého druhu u nás. Barokní dílo s bohatou sochařskou výzdobou bylo v minulosti opakovaně opravováno, během 20. století se uskutečnilo celkem šest velkých oprav a časový interval mezi nimi se výrazně zkracoval. Důvodem posledního restaurování se stalo vážné poškození památky v roce 2011, kdy u sochy sv. Víta odpadla bez cizího zavinění světcova pravá ruka s knihou. Díky iniciativě vlastníka – města Poličky – byl následně proveden velmi podrobný a úplný

restaurátorský průzkum pilíře, na který navázalo komplexní restaurování. Interdisciplinární restaurátorský průzkum v roce 2012 i celý průběh restaurování sledovala speciálně jmenovaná odborná komise. Restaurování mariánského sloupu bylo od samého počátku pojato jako modelový příklad restaurování takto hodnotných a významných památek. Úkolem bylo rovněž výrazně zpomalit další poškozování sloupu a jeho výzdoby.

Medailonky všech nominovaných naleznete [na webu Národního památkového ústavu](#).